

MAGYAROK A NAGYVILÁGBAN:

Faludy Györggyel

1972

egy pohár bor mellett

Írta: SZÉKELY-MOLNÁR IMRE

Aki szereti a verset és járatos a magyar irodalomban, ismeri nevét Faludy Györgynek. Pár évvel ezelőtt meglátogattam a nagy magyar író, Németh Lászlót sajkódi tuszkulánumban, aki melegen érdeklődött Faludy György után.

Székely-Molnár
Imre

— Szegény — mondta —, nem tudom, mi lett a sorsa, talán csak nem kallódott el? Nagy kár lenne érte!...

Faludy György abban a korban tűnt fel, amelyben még becsülete volt a tollnak. Ha nem is lehetett aranykorszaknak nevezni azt az időt, mert nem termett benne egy Petőfi, Arany, vagy Vörösmarty, de nyugodtan mondhatjuk bronzkorszaknak, egy József Attiával, Illyés Gyulával és Radnóti Miklóssal.

Akkor lépett a színre Faludy György. Felekly Géza, a Világ, majd később a Magyar Hírlap, az előbbinek a szerkesztője, az utóbbinak a főmunkatársa ajándékozta meg a nemzetet először a gyönyörűséges prózairó Móra Ferencsel, utána pedig Faludy Györggyel, a költővel.

Faludy György csakugy, mint Ady Endre körül már megjelenése első pillanatától kirobbant a harc, a barátok, a rajongók, főleg pedig az ellenségek csaptak össze felette, mert a költészet kezdett elsulytalanodni; József Attila meghalt, Illyés nehézkesen nyomakodott a jól kitáposott ösvényeken, egyedül Radnóti Miklós tartotta magát.

"Szabadság" 1972 ápr. 26.

S akkor indult el pályáján fényesen keringve Faludy György. Már első kötetével eljutott a költészet élvonalába; Villont szólaltatta meg a saját átköltésében, de mindenki tudta, hogy Villon száján keresztül Faludy György beszél hozzánk. Az előd- és az utód sorsrendelésszerűen így találkozott, de szebb és valébb azt mondani, hogy ez volt Villon feltámadása.

S ki tudja, hogy valamelyik előző életében nem ő volt-e Villon? De ha nem, akkor csak ilyen lehetett. Faludyban élt legjobban a színes szá-

vak szépsége. Soha előtte nem használt hasonlatok, jelzők, ahogy bátran meg merte írni a szerelem játékait, az élvezeteket, a mámort, a vágyat, a muszályra forrott vár szívlüktető anyagát, ami lázasan árad szét a szervezetben.

Nála szebben senki sem írta meg a rózsák szivárványhadát, a szökővizek altató zenéjét és senki sem borult le olyan vágyas érzékiséggel a világ legszebb hatalma, a nő előtt.

Hosszu idő után találtunk egymásra. Egy pohár bor mellett beszélgettünk, én kérdezem, ő válaszol.

— Azt kérdezed tőlem, Imre, hogy miért jöttem el Magyarországról és miért mentem vissza? Ez a kérdés nyelvi, erkölcsi és lelkiismereti kérdés is. Akkor határoztam el, hogy visszamegyek Magyarországra első emigrációból, amikor egyszer Kodiakban (Alaszka) az amerikai hadsereg egyik barakkjában aludtam, s másnap reggel mondták a katonatársaim, hogy álmban angolul beszéltem. Addig magyarul szoktam beszélni álmban, s amikor ezt hallottam, megrémültem, s arra gondoltam, hogy el fogom felejteni az anyanyelvemet. Az első emigrációba, ha az ember fiatalon megy ki, akkor érzi ezt a rémületet, hogy el fog felejteni magyarul. Erőszakkal már akkor próbáltam ritka szavakat használni, többet, mint kellett volna, csak azért, hogy pótoljam azt, hogy a magyar nyelv élő folyamatából kikerültem. Ez volt az egyik ok, amiért visszamentem.

— A másik ok még lényegesebb ennél, az volt, hogy tulajdonképpen én lelkiismeretfurdalással jöttem ki, otthagytam azt az országot, amely a legsúlyosabb problémákkal vívódott és az amerikai hadseregben New Yorkban, Afrikában éltem, ami ahhoz képest, amit a magyar népnek kellett szenvedni, hogy úgy mondjam, egy üdülés, egy kirándulás volt. Ahogy itt mondják, sight-seeing tour...

— Amikor 1950-ben egy tehervagonban 40 bajtársammal együtt vittek minket a kistaresai internáló-táborba, mi azt hittük, hogy Szibéria felé, akkor azt gondoltam, hogy most pontosan azt kaptam meg, ami egy költőnek, egy magyar költőnek kijár, amit el kell szenvedni azért, hogy költő lehessen, hogy ki tudja fejezni magát a századának és nemzetének a gondolatait. Ez volt a tulajdonképpeni ok, s azóta tiszta a lelkiismeretem, hogy azt, ami a szenvedésből kijár egy magyar embernek, abból, ha nem is teljesen, de egy jórészt én is kivettem a részem. És ez megnyugtató engem.

— A magyar nyelvet illetően — ez a második hazatérésem és ez a tíz év, amit otthon töltöttem a barátaim között, a magyar nyelvet állandóan nemcsak a fejemben, hanem az íróasztalomon is próbálom ápolni, — már nincsen félelmem, hogy azt a nyelvet, amelyben születtem és élek, el fogom felejteni.

A magyar költők hivatásáról beszéltünk a következőkben.

— Azt kérdezed tőlem, hogy a század kérdései miben változtak meg, arra azt kell felelnem, hogy ennek az évszázadnak, ha szabad őszintén szólnom, azt kell mondanom, hogy a magyar költők fejezték ki a mi nemlétező államférfiaink helyett a nemzet gondolatát. Még Zrínyi Miklós is példa erre, aki államférfi volt azért, mert nem volt más államférfi körülötte, mert az utolsó magyar államférfiak — ha becsülettel és tisztességgel beszélhettek — akkor csak hármat említhettek. Martinuzzi Fráter Györgyöt, Rákóczi Ferencet és Széchenyi Istvánt. Azóta nem volt több.

— A magyar költőknek ki kellett fejezni bizonyos mértékig a nemzet szenvedéseit, minde-

nekelőtt azt a problémát, ami a nyugati nemzete-
teknél nem merült fel. Mert az, hogy Anglia el-
tűnik a föld színéről, hogy nincs többé, hogy meg-
szűnik Anglia vagy Franciaország, mondjuk a
százéves háboru, 1335 óta nem probléma többé.
Ezzel szemben a magyarság sorsa a magyarok
bejövetele előtt is, Pannónia, Dácia, a népek te-
metője volt. A dákok, szóval nem a mai baje-
rok, nyom nélkül vesztek el benne. A nemzetek
megszűnése, vagy maradása, ami Vörösmarty ab-
ban a leirhatatlanul gyönyörű szép sorban fe-
jez ki, hogy a magyar multat úgy képzei el,
mint ahogy régi metszeten látni, a dombtetőn
feláll egy lilaruhás, 19. századbeli magyar uri-
hölgy az urával és lenéznek: lemutat a kezével a
völgybe, ahol égő falvaknak az emléke, romok,
nádások, erdők láthatók, s azt mondja: "A férfi
karján a meggondolásnak két egy halvány hölgy,
a méla bu."

Szóval e két a 20. század első felében is meg-
maradt.

— A század második felében — most vissza-
tértek a kérdéshez —, olyan mértékben változott
meg a költők társadalmi viszonya és helyzete,
hogy az összes politikai zürök felé, amik marad-
tak, még odakerült egy másik is, amit Louis
Mumford írt meg utolsó könyvében; hogy az em-
beriségnek a mostani utja rossz irányban halad.
Senki sem tudja megmondani, hogy mifelé megy.
A görögöknél, a rómaiaknál, a francia demokrá-
ciában, vagy akár az Árpádok alatt volt a tár-
sadalomnak egy bizonyos célja, ma azt mondják,
hogy ez a cél tulajdonképpen többé nem szellemi
cél, hanem anyagi cél: teremteni és fogyasztani.
Na már most ez az egyik kérdés, amivel szem-
benállunk, a másik kérdés ennél sokkal döntőbb,
s ez az, hogy a szellem emberének, a meditaló, a
gondolkodó embernek, a homo sapiensnek a he-
lyére lépett a homo technikus, a tudomány má-
niákusa, aki azt hiszi, hogy az almában benne
van nemcsak az almának az anyaga, hanem a

világegyetem titka is. Ez az új irányzat közönyösíti a nemzetet és ezenkívül a szellemet is teljesen. S ez a nagy változás, ami előtt állunk s amivel szemben a költők majdnem az egyetlenek — s csak most, legújában jön egy pár matematikus, természettudós, közgazdász —, akik ki merik mondani bátran, hogy rossz uton vagyunk. Hogy az emberiség még ilyen helytelen uton soha nem járt, s szinte rohan a katasztrófa felé...

Faludy György egyetemi szinten tanította a magyar nyelvet Kanadában és Amerikában. S csakugy mint régen, összecaptak felette a barátok és az ellenségek. Sajnos, az utóbbiak többen voltak. El lehet gondolkodni azon, hogy milyen fájdalmasan tragikus sorsu nép vagyunk mi, itt, magyarok az emigrációban. Magyarok! Pártoskodók, gyűlölködők, egymást pusztítók, szemben a többiekkel, akik együttéreznek honfitársaikkal és szinte vállukon emelve viszik előre azt, aki kilátszik közülük. Aki kinőtt a tömeg szürkességéből. Ezek a gondolatok keringnek az agyamban, amikor megkérdezem Faludy Györgyöt, hogy milyen emléket ápol a szívében.

— Mindenekelőtt azt, az örömet, és boldogságot, amit régen egy versemben így irtam meg: "Amit szerettem és birtam, mind, de mind eladtam egy szelöcske szabadságért." Ez a verssor élt a lelkemben, amikor másodszor kijöttem Magyarországról s az Einser Kanál előtt megálltam: akkor billegtem egy ideig, a lábamat kinyújtottam Ausztria felé, aztán visszahúztam. Az elhátározás akkor még nem született meg bennem.

— Álmaimban Recskén, a munkatáborban két álmom volt mindig. Az egyik visszatérő álom volt, hogy koldus vagyok Bécsben a Mária Hilferstasén állok egy kapualjban és rettenetesen boldognak érzem magam. A másik álmom még furesább volt. Azt álmodtam, hogy újra otthon vagyok, és tüzet oltok. Egyik sem nagyon költői foglalkozás, sem a koldulás, sem a tüzoltás. A második foglalkozás, a tüzoltás, az valamennyire megkö-

zeli a költészetet, mert az emberiség hasznára van. Annak ellenére, hogy a költészet — ha szabad így kifejezni magam — a legmagasabbrendű művészet, ami egyáltalán elképzelhető: egy olyan művészi tevékenység, ami túl van a realitáson és az emberben az Istenhez fordul, az Örökévalóhoz, ahol semmiféle anyagi megfontolások és ehhez hasonlók nem számítanak.

— Egyszer fiatal koromban egy barátommal elmentem a Kerepesi-temető mellé, ahol már akkoriban is — ami persze közismert — a legjelesebb halottakat temették el. A barátom akkor idézte nekem Petőfi Sándornak egy nem nagyon ismert mondását, hogy amikor egyszer ő is arra járt Jókai-val, odamutatott a temetőre és azt mondta: "Móric, itt fekszünk mi is, ha Isten írtet!"

Erről az álmról le kell mondania annak, aki átment a magyar határon. Bár az ember azt érzi, hogy kevésbé hal meg, ha honi földben van eltemetve. De ez talán harmadrendű kérdés. Az a lényeges, hogy bizonyos békét, majdnem ön-elégültséget érzek azért, hogy hű maradtam a gyermekkori ideálokhoz, amit magam elé tűztem és ez az, hogy költő leszek, hogy az igazat írom meg, nem hagyom magamat befolyásoltatni senkitől a világon és nem fogadok el soha olyan anyagi vagy más egyéb előnyöket, amiért szégyellni kéne magam. Ehhez a fogadalmamhoz hű maradtam, ezért élek, s ezért mondom azt, hogy nem volt érdemtelen ezen a földön élnem...

